

přeložila
Zuzana Šťastná

“

Ocean
Vuong
Císař radosti

” HLAS

Císař radosti

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.ivysehrad.cz
www.albatrosmedia.cz

Ocean Vuong
Císař radosti – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2026

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

EDICE HLAS • SVAZEK 11

Vyšehrad

Ocean
Vuong

Císař

radosti

přeložila Zuzana Šťastná

Překlad knihy vznikl s laskavým přispěním Ministerstva kultury ČR.

THE EMPEROR OF GLADNESS
Copyright © 2025 by Ocean Vuong

Translation © Zuzana Šťastná, 2026

Cover photo © Ryan McGinley

ISBN tištěné verze 978-80-267-3426-0
ISBN e-knihy 978-80-267-3427-7 (1. zveřejnění, 2026) (ePDF)
ISBN e-knihy 978-80-267-3430-7 (1. zveřejnění, 2026) (epub)
ISBN e-knihy 978-80-267-3431-4 (1. zveřejnění, 2026) (mobi)

*Pro Frances,
která mě našla.*

Takový červ je vám císař všehomíra.
Jiné tvory krmíme, abychom nakrmili sebe,
ovšem sebe krmíme, abychom nakrmili červy.

— William Shakespeare: *Hamlet*

Ať zdání vyvrcholí v bytí.

— Wallace Stevens: *Císař zmrzlíny*

1

Nejtěžší věc na světě je žít jen jednou.

Je tu ale krásně – i duchové si to myslí. Když to tu světlo ráno promývá až do odstínu ovesné kaše, zvedají se jako opar nad žitem za kolejemi a klopýtavě zamíří k černým vížkám borovic hledat svá jména, jména, která už nežijí v ústech nikoho živého. Naše město povstalo na strupatých březích jedné novoanglické řeky. Když roztály prehistorické ledovce, stalo se z údolí jezero velké jako svět, a když pak vyschlo, zbyla po něm po celé délce kotliny stříbrná stružka jménem Connecticut, v algonkinštině „dlouhá přílivová řeka“. Zdejší usazeniny jsou bohaté na všechny částičky přitahující život. Na cestě k nám uvidíte po obou stranách lány rostlinek velkých jako prst, jež rozzářeně raší z dubnového bahna. Za pár měsíců z nich budou husté řádky tabáku a cukrové kukuřice. Za hřbitovem, kde náhrobky s léty ztratily jména, je zastřešený můstek a pod ním vyschlý potok, který vodu viděl naposledy v minulém století. Za můstkem už nás najdete. Stačí zahrnout doprava u Conwayovy cukrové boudy – má vichrem vymláčená okna, ve vybrakovaném vnitřku se nic sladkého dávno nevaří a slogan na dřevěné ceduli, *Náš sirup do pusy s prvními krokusy*, už větrem oprýskal na braillovske zlomky. Když do našeho okresu přijde jaro, nad každým ostrůvkem zeleně, jež nezabraly farmy nebo nákupní zóny, se rozpění květy třešní. Ty tu vyrostly proto, že na nás celé stovky let

kálejí – pokaždé, když léto zavelí divokým husám, aby své duté kosti přesunuly na sever.

Naše trávníky jsou zaplevelené pýrem a ambrozií a jeden z nich zjara vždycky nabízí záhon červených a růžových tulipánů, které vězí hlavičkami v drátěném plotu. Veranda poblíž přetéká plastovými vozítky – jsou tu tříkolky, tahací vozík i hasičské auto, jejichž syté základní barvy vybledly do velikonočních pastelových odstínů. Schránku tu představuje přepravka na mléko s kusem staré pneumatiky přitlučeným přes otvor. Je připevněná na staré ztrouchnivělé komodě a na gumě je bělítkem napsáno *Ramirez 47*. Vedle stojí krmítko – plechová hlava Billa Clintona. Pokaždé, když se tudy v neviděných nočních hodinách prožene nákladní vlak a průvan dofoukne až k ní, z rozesmátých rtů se jí vyřinou semena a rachtají na zem jako potlesk. Vlak v našem městě sice nestaví, ale jeho houkání je slyšet v každém obýváku na pět kilometrů daleko. Nezastavuje tu vlastně nic; konečnou tu máme jen my. Hartford, hlavní město vybudované na pojišťovnách, pistolích a zdravotnických potřebách – na byrokraciích smrti a katastrof – je od nás jen dvanáct minut jízdy po dálnici a všichni kolem nás prosvítí buď cestou tam, nebo na úprku pryč. Ty šmouhy za okny vašich vlaků a dodávek i za sklem vašich greyhoundů, to jsme my, naše tváře, muchlané větrem a rychlostí jako odhazované Munchovy nedodělky. S hlavním městem máme společné jedině sanitky; jsme dost blízko na to, aby pro nás zajely, když už umíráme, nebo když nás za neasistence příbuzných vyvážejí z domu na drncících kovových lůžkách. Žijeme na okrajích, ale umíráme v srdci státu. Z každé výplaty platíme daň za právo stát na podemílaných březích řeky, jež se stává márnicí našich snů.

Díry v asfaltu našich okresek jsou tak široké a hluboké, že se v těch zeleně průzračných tůňkách celé dny po letním lijáku prohánějí střevle. A někdy ze tmy neosvětlené verandy prořízne čísi smích vzduch tak prudce, že byste si

ho spletli s přidušeným vzlykem. Ta béžová bouda mezi zlatobýly je klub veteránů druhé světové, bar se třemi stoličkami a táflováním prodejním automatem, v němž jsou jen marlborky a skořicové šneky s cukrovou polevou. Naproti stojí řada cihlových domů. Postavili je pro dělníky z papírny na Jennings Road a teď v nich bydlí navrátilci ze všech možných válek – vysedávají tu na plastových zahradních židlích, odkud civí na hřebeny hor, a pak se odšourají do zakouřených pokojů a nechají se ukolébat k spánku přenosnými televizory velkými jako lidský trup.

Podívejte, jak se břízy, přes noc začerněné špačky, rozlétnou, když na ptačí zobáky dopadnou první jiskřičky svítání. Jak z mlhy zavěšené nad pastvinami, které teď čpí čerstvě nakydaným hnojem, cvrkají poslední cvrčci. Vlakové koleje žhnou v srpnu tak, že kdybyste po nich šli déle než minutu, rozpustila by se vám guma na podrážkách. Navzdory tomu horku tady všechna zeleň roste, jako by se chtěla pomstít neplodné, do sterilna vypálené zimě – mechu je mezi dřevěnými pražci tak nastláno, že se při určitém sklonu hustého zelenavého světla podobá mořským řasám, jako by se ledovcová potopa přes noc vrátila a udělala z nás to, v co jsme se pomalu měnili už předtím – biblický výjev.

Jděte po kolejích, dokud se nerozdvojí a nezanoří do pěšiny vyšlapané v pleveli, která vede na vrakoviště plné školních autobusů v různých stadiích amnézie. Některé jsou tak staré, že už nejsou žluté, ale šedé jako vraky lodí. Stojí tu v břechanovém kožichu s napršnými rybníčky křehkých listů v promáčkých kapotách jako dávní svědkové našich neponaučení. Projděte tímhle vrakovištěm, jako jím už prošel leckdo, kdo se vracel domů z noční směny v Myersově ponožkárně nebo si jen tak v neděli odpoledne vyšel na procházku s vlastními myšlenkami, a budete míjet celé generace snů – toulavých bot okopávajících koženková sedadla. Na opačném konci leží týden stará mršina odhozená ze silnice a v oční jamce jí stojí zteplalá coca-cola. To se jedna

dívěnka cestou ze školy nudila a vylila do té přízračné, nevidoucí temnoty s mělkým dnem svoje pití.

Kdo hledá Gladness a o kousek mine, toho s radostí přijmeme u nás. My jsme East Gladness. Původní Gladness nenajdete, už téměř sto let se jmenuje Millsap, po mladém Tonym Millsapovi, co se vrátil z první světové bez rukou a nohou a stal se z něj hrdina – což dokazuje, že v téhle zemi člověk může ztratit většinu sebe sama, a přesto si získat celé město. Hrstka z nás se chtěla přejmenovat na East Millsap, abychom se na té slávě trochu přiživili a přitáhli lidi do místních obchodů, ale ostatní byli moc hrdí, než aby se chtěli jmenovat po klukovi, jehož kolečkové křeslo o naše chodníky nikdy ani neškrtlo.

Zima tu trvá sedm měsíců a začíná koncem září, když se na trávníku před soudem a na kapotách aut zaparkovaných na ulicích zatřpytí jinovatka. Javory, topoly a kašti se ve větru kolébají a odlétajícím listům procezuji jantarové světlo. Dokonce i věž zavřeného luteránského kostela se zatlučenými vraty změní během dopoledne odstín z holubičí sedí na barvu žluklého másla.

Jsmo sice skeptičtí, ale nerozpolceně doufáme. Pod tímhle vším září naše hlavní ulice: dvě irské hospody, diner, květinářství, kosmetička, která má ve výloze slogan „Bůh na prvním místě“, čínské bistro Panda Wok, bezejmenné výdejní okénko, v němž prodávají tacos, pohřební služba natřená nebeskou modří, aby alespoň tak konejšila, když už její pozemské podnikání trhá srdce, a veřejná prádelna, jejíž zadní vchod vede do suterénu s přesně třemi pornokabinkami na mince. O dva vchody dál je pobočka veteránské Americké legie, kde každý pátek pod vzdouvající se nepromokavou plachtou prodávají černé kafe a kousky dýňové buchty zabalené v potravinové fólii. V kancelářích za Ymkou je právní poradna pro migrující sezónní dělníky a v jednom křídle téhle budovy loni konečně zřídili výdejnu čistých stříkaček. Pak je tu obrovský viktoriánský

dům na rohu hlavní třídy a Lilac Street. Kdysi tam bydlel náš první starosta a teď je tam ubytovna pro závisláky, co vyjdou z léčebny. Cesta ke vchodu je lemovaná polyesterovými růžemi, které po každé metelici modře a fialově vykukují ze závějí.

Na rohu je jednopatrový domek ve stylu prvních osadníků, natřený jen do té výšky, kam až dosáhl nejstarší syn rodiny. Nedodělal to, protože se jednou v zimě dal k mariňákům, a dům tu stojí napolo olivově zelený už celých sedm let. Koncem července stává u silnice černá minilednička, prodlužovačkou zapojená do zásuvky v domě. V ní se v zelených papírových kelímcích orosují půllitrové hromádky borůvek a vedle stojí piksla od kávy s přilepeným lístečkem, jenž hlásá: *Borůvky 5 dolarů – plaťte, kolik můžete.*

Je to město, kde středoškoláci nemají v pátek večer kam vyrazit, a tak parkují s pick-upy svých otčímů v neosvětlených koutech parkoviště u Walmartu, z plastových lahví od minerálky popíjejí smirnoffa a pouštějí na plné pecky Weezer a Lila Wayna, až se jednoho večera podívají dolů, všimnou si, že mají v náruči dítě, a uvědomí si, že je jim přes třicet a že Walmart se nezměnil, jen jeho logo je teď zářivější, takže jejich časem propadlé tváře slabounce namodrale svítí. Je to město, kde u fotbalových hřišť postávají tátové v modrých džínách flekatých od mořidla, jednou rukou třímají fastfoodový kelímek a s druhou v kapse sledují, jak z jejich synů v červánkovém ránu stoupá pára. Mohly by z nich být sochy, zpodobení toho, jaké to je čekat, až se chlapec ve všech těch srážkách a skrumážích semele v muže. A dopoledne se tu dá vysedávat na lavicích pocukrovaných jinovatkou s výtiskem Woolfové *Majáku*, pozorovat, jak se hráčům na dresech chvějí modré tomahavky, a poslouchat v mlze lupání plastových chráničů. A pak se vám stránka při obracení odtrhne z vazby, chvíli třepotavě poletuje po hřišti, a jak se zachytává o mokrou trávu, nabírá víc a víc rozpitých skvrn, až se zaplete klukům pod nohy a pod párem

černých protiskluzovek se rozpadne na cáry. Zpřízmeněná, uzemněná slova. Takové město.

Proti všemu očekávání tu máme knihovnu. Dřív to byla zbrojnice, v níž kdysi načas bydlela skupinka uprchlých otroků na cestě do Kanady. Proto tu na fontánce uprostřed sálu, která je už tři roky bez vody, stojí bronzová socha abolicionistky Sojourner Truth. Naproti ní stojí stočtyřicetcentimetrový červený tyranosaurus, už natrvalo slepený z lega. Je stejně velký jako chlapec jménem Adam Munsey, kterého v roce 2002 pár metrů odtud přešel jeho vlastní školní autobus, protože řidič v noci sledoval, jak Patrioti vyhrávají Super Bowl, a pak se zkároval skoro dvěma litry whisky. O kus dál, kde se ulice rozšiřuje do silnice spojující Hartford se Sharonem a kde chodník drolivě končí v prachu a zeleň napravo je postříkaná ostrůvky astříček a máků, najdete zbrojařskou fabriku, jejíž zakladatel Samuel Colt se stal jedním z nejbohatších Američanů, protože za občanské války prodával pistole oběma stranám. Teď tu má svůj závod Coca-Cola, a když slunce na západě klesá za hory, v cihlových nakládacích prostorech oddělených zdmi parkuje řada nablýskaných červených kamionů.

Po Cumberland Road dojedete k yorské ženské věznici. Touhle dobou lemují silnici dýně a do světlehnědých polí místy vhnějí sytější, okrový odstín – vyhladovělé vačice a zajáci, co se zařizují na zimu, z nich mají hostinu. Řeku za silnicí objímají pískovce, které jsou poďobané stopami podokesaurů z doby před 195 miliony let a táhnou se až k parkovišti u fastfoodu Wendy's. Pak jsou tu další fastfoody a obchody: Burger King, AutoZone s náhradními díly, MatraceMat a diskontní řetězce se vším možným. A taky motel Nighty Night, jehož patery dveře ve žlutém odstínu miminkovského průjmu hledí přes ulici na noční klub ShowPark, slibující NOVÉ DÍVKY KAŽDÝCH SEDM MĚSÍČŮ. Za ním jsou ručně psané cedule: KAUCE V KLIDU – BRYONOVA ASISTENČNÍ SLUŽBA, PALIVOVÉ DŘÍVÍ – PRVNÍCH PĚT

KUBÍKŮ 25 DOLARŮ SLEVA, VE JMÉNU PÁNĚ STOP FRAKOVÁNÍ a vybledlý plakát s datem 2006 VOLTE MARTHU BEANOVOU – NA RADNICI TO CHCE AUDIT. Jedna, psaná elegantním rudým písmem, jako by rovnou věštila: ZBRANĚ JSOU NAŠE BUDOUCNOST.

Co člověk doopravdy ví o tom, co zná z Nové Anglie?

Za betonovou plochou, kde kdysi stála benzinka Citgo, vchází do klejichového houští jelen, tak opatrně, jako by byl poslední svého druhu, a pak se skokem vnoří do podrostu v místě, kde se potok vlévá do řeky protékající pod mostem Krále Filipa. Tenhle železniční most je pojmenovaný po náčelníkovi Wampanoagů, který se kdysi vzbouřil proti puritánským osadníkům a chtěl svou zemi zpátky, a jeho betonové pilíře jsou opentlené barevnými graffiti: *Spy-Kids 2*, *Guerra a los ricos*, *Mumia Abu-Jamal nic neudělal!!!*, *Laura & Jonny '92*, *niños malos a 9/11 má na triku vláda*.

Je to také poslední výjezd z města.

A právě tenhle most přešel ten chlapec jedno odpoledne, 15. září 2009. Šel po něm, bezpečně skrytý v nitru údolí, na plandavou bundu kurýra UPS přehozenou přes ramena mu bubnoval déšť a zem od něj ubíhala k balvanovitým mračnům klesajícím za obzor. Bylo mu devatenáct, jeho dětství dosáhlo půlnoci a do svítání mu zbýval celý život. Nic mu neodpustili a vám se také nic neodpouští. Obloha byla dobromyslně šedá, odpoledne se pomalu vytrácelo do večera a dech se mu v chladném vzduchu srážel v obláčky páry. Koleje mu pod vysokými botami vibrovaly, jak se víchr v pravidelných poryvech opíral do kovových spojek. Ano, opravdu je tu krásně, a proto duchové neodcházejí. To si musíte uvědomit – když se teď jemu město za zády rozmývá v nejasnou skvrnu. Černá voda pod ním vytváří vířivé vzory jako rozleptaná žula, na kobaltových březích se po jednom rozsvěcují světla a vy musíte pochopit, že ten chlapec patřil do té části světa, která si nemá nač stěžovat. Ohlédl se přes rameno na telefonní dráty, jež se prověšovaly pod tíhou

vran smířených se soumrakem, a na červenou vodárnu, která zdálky omšelou bělobou ohlašovala nás – East Gladness –, pak se odvrátil, přehodil nohu přes zábradlí a jako poslušný syn se rozhodl skočit.

2

Pravda, ten chlapec už nevěděl kudy kam, neměl jak zachránit, co pokazil, ale z mostu Krále Filipa ten večer skákat nechtěl. Teprve když mezi pražci zahlédl, jak se pod ním řeka mohutně převaluje a jak čistě by se do ní dalo vklouznout, něco v něm zároveň hrklo a odumřelo. Řeknou samozřejmě, že se utopil, jako ten kluk z druháku ze sousedního Hebronu, co ho tady loni v létě vytáhli z mělčiny. Zřídil se pod obraz na párty, po půlnoci se s tichounkým prozpěvováním začal brodit na hloubku a druhý den ho to odtamtud vyneslo na břeh, komplet oblečeného až na boty. Není žádná hanba, pomyslel si chlapec, odevzdat se něčemu tak přirozenému jako gravitace – když člověk neskočí, ale jen se bez viny nechá přitáhnout k moři. Tohle aspoň bude matku nejmíň bolet.

Jen co ale zvedl nohu a vyhoupl se nad zábradlí, všiml si pod sebou druhé plošiny, která vybíhala dopředu natolik, že skok znemožňovala. Zarazil se, upřeně se zadíval přes kolotající údolí přičmoudlé soumrakem a zahlédl místo, kde se řeka stáčí k Chester County, okresu, kde jsou městečka tak malá, že si člověk při vjezdu zapálí, a než stačí z okýnka poprvé vyfouknout kouř, už je někde jinde. Jednou se prudce nadechl, počkal na obláček páry po výdechu, pak se spustil na špičky na nižší plošinu a tam si pomalu stahoval z ramen popruhy baťůžku, až to dole mžiklo bezhlesým bílým šplouchnutím a voda se zavřela. Proud

se pod ním vířivě vzdouval v mezerách mezi kovovými trámy a on se pomaloučku přesouval doprostřed mostu, odkud bude padat nejhloub, a pevně se přidržoval ocelových kabelů.

Po pár metrech se zastavil. Ze školního výletu někdy v pubertě si pamatoval, že most je vysoký přes třicet metrů. Kdysi si ho město cenilo nejvíc z místních výdobytků, protože měl do centra přivést vlakovou dopravu, cestující a peníze. Jenže vlaky tu nezastavovaly, spěchaly do Bostonu, Providence, Buffala, Portlandu, nebo dokonce Montréalu a městečko jen míjely. Teď tudy svištěly jen nákladní soupravy s příkurtovaným stavebním dřevem nebo s kontejnery plnými obilí z Ontaria. Na znamení toho nemístného optimismu most kdysi natřeli na zářivě žluto, ale barva už byla pryč, s výjimkou pár šroubů schovaných tak hluboko v trámovi, že se uchránily před účinky počasí.

Nad bahnitými příbřežními mělčinami se právě rozsvítily pouliční lampy a voda se zaleskla pastózními tahy štetce, jako se za letních rán leskne slunce na mokrých chodnících. Takové světlo není k vidění nikde jinde. „Odpust,“ zašeptal do prázdna nad spěchajícím proudem. Kovová lana v dlaních teď byla kluzčí. Už třetí den lilo a déšť mu promáčel vlasy a studil ho za krkem. Ta holka v Nové naději říkala (ani se jí nemusel ptát), že stačí, když člověk po dopadu zamíří střemhlav dolů ke dnu, že pak už ho strhnou peřeje a on jen zavře oči a čeká, dokud se mu ledová voda v plicích neoteplí a nezklidní a šišinka mu do mozku nevyšle záplavu DMT, až najednou, sám neví jak, létá jasnou, bezvětrnou oblohou, vysvobozený z klece těla.

Neřekla ale, že když člověk dojde až na hranu, narazí na jinou, v sobě, která je zároveň překročitelná i nepřekonatelná. Ztěžka polkl a podíval se dolů – bota na trámu se mu nejspíše kymácela. A tehdy zahlédl to tělo – plulo k němu s nataženými pažemi, jež se nejasně rýsovaly pod hladinou. Obličej civěl zavřenýma očima do nebe a kolem hubeného

těla se vzdouvalo oblečení. Zalapal po dechu, oběma rukama si vytřel z očí déšť a se mžikáním se podíval znovu. Bylo tam ale pořád a ještě zřetelnější. Schoval tvář do rukávu a pevně se chytl lana, když vtom se odněkud ze břehu ozvalo volání. Myslel, že se mu ten hlas ozývá v hlavě, ale pak ho uslyšel podruhé. „Zpátky! No tak! Ježíšmarjápanno, teď ne, dneska ne!“

Prohledával očima strmé břehy, až si na jednom všiml patrového domku s obložením z přebíjených prken, mírně nachýleného k řece. Měl u sebe kovové požární schodiště a na něm mávala rukama žena zápasící zřejmě s prádelní šňůrou. Podíval se zpátky na vodu a uvědomil si, že to dole vůbec není mrtvola, ale prostěradlo zkroucené v říčním proudu. Poryv větru vyrval ženě z rukou další prostěradlo a unášel ho pryč, dokud nezůstalo schlíple viset na nedalekém javoru.

„Hej, vaše prádlo!“ křikl instinktivně a hned toho zalitoval. Couvl zpátky do stínu trámu a skrčil se. Ale pozdě.

Žena se zarazila, nahnula se přes zábradlí a zamžourala na most. Od nedaleké lampy se jí zlatě blyštěly brýle. Podle bílých vlasů po ramena a shrbené chůze se zdálo, že je to starší paní.

Zaclonila si oči. „Kdo je tam?“ zavolala do stehování deště. Chlapec se tiskl k podpěrám, až se mu ocelový šroub zarýval mezi lopatky, a nehýbal se.

„Panebože!“ vyhrkla s očima navrch hlavy. „Co to děláš? Jsi blázen nebo co? Pane na nebesích, pomoc! Už ať jsi od-tamtud pryč!“

Roztřeseně se naklonil do kužele světla; bůhvíproč byl víc nesvůj z toho, že jeho balanc na hraně života zachytil někdo cizí, než z toho, že s ním sám chtěl skoncovat. „Nebojte!“ křikl v odpověď. „Já jen – jen jsem se díval na vodu.“ Sundal si kapuci a jako přistižený zločinec jí pod černým sestřihem podle hrnce nastavil k inspekci kostnatý obličej bledý jak čolčí tlamička a pohled zjemňovaný dívčí, ale nikomu

nepotřebnou něhou. Bylo to k pláči, nechat se takhle přistihnout. Co za pitomce jen tak z rozmaru vlez pod most, aby teď musel nějakou starou ženskou přesvědčovat, že to všecko je – co vlastně?

„Nedělej blbosti.“ Rychle se rozhlédla a prostředníčkem si popostrčila nahoru brýle. „Tady před barákem mi prosím tě neumírej. Další duchy už tady rozhodně nepotřebuju.“ Pokřížovala se, chytla se zábradlí a z úst se jí přitom vyřinul proud jakýchsi cizích slov. Povlečení jí všechno uletělo, jen těsně u obličejů se jí zmítal jeden modrý ručník.

„Oukej, oukej! Heleďte se...“ Natáhl k ní ruku, jako by je od sebe dělilo pár kroků, a ne půlka řeky. „Já to neudělám. Fakticky. Já... si ten most jen prohlížím. Studuju – a jednou chci být inženýr.“ V téhle fázi už se mu lži hrnuly na rty tak hladce a rychle jako vlaky najíždějící na útes.

„Mazej na břeh. Myslím to vážně. Nebo zavolám policajty.“

„No tak jo, dobře. Uklidněte se.“ Pomalu klouzal po trámu na tu stranu břehu, kde stála. Žena zmizela v domě, vzápětí vystrčila hlavu z okna, které mu bylo blíž, a tak sledovala každý jeho pohyb. V jednu chvíli se zakymácel, jak botou zavadil o nýt, a ona vyjekla a zaklela ve své mateřštině.

„Dej tu nohu támhle. Ne, tam ne – tam.“ Celou půl těla se vykláněla z okna a ukazovala prstem na nějaké místo, které neviděl. „A teď se přesuň doleva. Ták, počkej – myslím doleva na druhou stranu. Dobře. Tam je žebřík. Jdi k němu a vylez po něm. Lez, honem.“ Prudce ukázala palcem k obloze. „Nahoru, nahoru! Ták, to je ono.“

Dolezl ke kovovému žebříku, který byl k mostu přivařený, a vytáhl se zpátky na úroveň kolejí. Paže se mu prudce třáslы zimou. Pak se opřel o zábradlí a popadal dech. „Tak děkuju, už dobrý?“ Mávl na znamení, že se loučí. „Nic se neděje. Jen jsem se chtěl zblízka podívat na ty nosníky. A teď jdu domů, nebojte.“

„Na to ti neskočím. Ty chceš umřít. Sem ke mně pojd,“ ukázala bradou na břeh. „Koukej jít sem, nebo to budeš

muset vysvětlovat policajtům. A jestli si myslíš, že jen dělám bububu...“ Liják jí připlácl vlasy k hlavě a na límci šatů se jí rýsoval mokrý prstenec.

Chlapec vstal a šoural se přes most, zatímco ona ho sledovala z jednoho okna za druhým a něco si pro sebe mumlala. Když se pod mostem objevila zem, chlapec se přehoupl přes zábradlí a spěchal k domu. Ulici na obou stranách lemovaly poničené řadovky připomínající kulisy z válečného filmu. Dírami ve zdech, ze kterých už vyhřezla růžová izolace, nahlížel do plesnivých obývacích porostlých mechem. Jeden domek napůl lehl popelem; vnitřek vyplňovaly začouzené shluky nábytku a vyrostl v něm mladý strom, jenž zakořenil pod podlahovými prkny, a nejhořejší větve se teď sápany po stropě a prorážely díru do horního patra.

Ženin dům byl na říční straně ulice; zadní vchod dělilo od vody jen pár metrů. Jak plynul čas, vzal na sebe barvy břehu, na němž stál, břidlicovou šed' postříkanou flíčky béžové - nátěr na prknech, jimiž byla obložená fasáda, byl dávno pryč. Když došel ke schodům na prosklenou verandu u předního vchodu, vnitřní dveře se otevřely a on uviděl za sklem těch vnějších bílou křtici. Ženě nešlo otevřít, a tak sám škul klíčkem. Dveře se rozlétly a za nimi stála paní, které muselo být nejméně osmdesát. Byla asi o půl hlavy menší než on, měla hranatou čelist a na baňatém nose jí seděly brýle s drátěnými obroučkami, které jí zakrývaly celý obličej kromě brady připomínající růžek buchtý.

Jeho vlastní želvovinové brýle se perlily kapičkami deště, takže ji viděl jen jako šmouhu béžových odstínů. Chvilí se pozorovali, on se bezděčně pohupoval, jak přenášel váhu ze špiček na paty, a kolem nich se začínala prostírat tma.

„Promiňte,“ opakoval chlapec, „já už odtamtud skákat nebudu, ano? Slibuju. Můžu už jít?“

•••

„Pojď dál. Ale sundej si boty. Tyhle podlahy pokládal můj muž.“ Žena zmizela v domě. Chlapec váhal, díval se po prázdné ulici. Déšť už zase začínal houstnout. Vzkročil na verandu před vchodem, voda z něj při tom jen crčela, zul se a zamířil za ženou dovnitř.

Rozklížený dům byl původně ubytovnou pro železniční personál, kterou tu postavili před víc než stoletím, a tvořil ho jeden velký průchozí prostor přepažený do tří místností – obývacího pokoje, jídelny a kuchyně, jejíž chabé světlo teď zářilo na konci průhledu jako ohniště nějaké pravěké jeskyně. Vnitřek byl zařízený ve stylu, jaký chlapec znal jen z repríz černobílého seriálu *Lassie*, na nějž se jako malý díval na jednom ze tří programů rodinného panasonicu, a bylo tam zatuchlo jako v málo větraných prostorách, s nádechem podkrovní plesniviny. Jak v jiném osvětlení uvnitř postupně zaostřoval, zaznamenával kolem beztvary nábytek s vybledlým, opulentně květovaným čalouněním. Stěny byly obložené dřevem a ozdobené lacinými krajinkami v pozlacených rámech. Když procházel pod světlíkem dveří mezi obývacím pokojem a jídelnou, podíval se nahoru a všiml si kříže, kdysi bílého, dnes přízračně šedého pod nánosem desítek let prachu. Na jedné stěně, osvětlené pouličními lampami, na něj z éry, již nedokázal určit, zíral shluk zachmuřených portrétů. Na prahu kuchyně se zastavil; z brady a vlasů mu kapalo na laminátovou podlahu.

Žena se posadila ke stolku a pokývla k prázdné židli. „No tak, sedni si. Vypadáš jak čerstvě máčená oplatka.“

Opatrně si sedl a očima zaznamenával zařízení kuchyně. Nevěděl, kam s rukama, tak je položil dlaněmi vzhůru na stůl, ale pak si uvědomil, že takhle určitě působí, jako by utekl z blázince, a stáhl je na klín.

„Tumáš, utři se.“ Podala mu utěrku. Látka smrděla syrovou cibulí, ale stejně si do ní otřel tvář a hned mu začaly slzet oči.

„Chudáček,“ zamumlala si pro sebe. „Poslyš, už je to pryč, rozumíš? Ať už se stalo cokoli, je to za tebou. Ale neplač, hochu. Pláčem ztrácíš železo.“ Popadla ten hadr, předklonila se a osušila mu oči ještě sama, takže ho teď pálily tím víc. Ucukl a odvrátil se. „No dobře, já vím, nejsi děcko. Jsi chlap a nepotřebuješ, aby ti někdo utíral slzy.“

Kuchyně byla velká jako větší kůlna a byl v ní sporák zahnědlý od přismahlého tuku, dřez a pracovní deska asi o velikosti kuchyňského prkénka. Seděli u kulatého stolu s kostkovaným plastovým ubrusem, který měl působit piknikově. Uprostřed zářila nezdravým jantarovým světlem lampa s látkovým stínidlem lemovaným krajkou.

Žena sáhla po cigaretách, které byly v dosahu (tuhle značku neznal), strčila si jednu do úst a zapálila si. „Já normálně nekouřím.“ Potáhla, pozorně, ale ne nelaskavě si ho prohlédla, pak se naklonila a odsunula ke straně velký štos časopisů. Byly staré desítky let a on neuměl rozeznat, v jakém jsou jazyce.

„To je litevština,“ řekla, když si všimla jeho zvědavosti. „Víš, kde je Litva?“

Zavrtěl hlavou a utřel si z tváří cibulové slzy.

„Stará vlast, daleko odsud. Tam jsem se narodila.“ Udělala cigaretou rozmáchlé gesto a znovu z ní potáhla. „Ale všesky země jsou staré, nemyslíš?“

Nemyslel. O zemích přemýšlel zřídka a už vůbec ne o té, kde se narodil on – věděl jen, že i ta je hodně daleko.

„Chceš taky?“ Podávala mu cigaretu.

Než stačil odpovědět, strčila mu ji do úst a zapálila ji.

„Líbí se ti moje sovy?“ Ukázala přes rameno na kredenc, která se jí tyčila za zády. Za jejími prosklenými dvířky bylo celé hejno sovích figurek nejrůznějších tvarů a velikostí, některé lesklé porcelánové, jiné matné ze dřeva či hlíny. „Každá z nich byla vyrobená ve svobodné zemi. Nemám tady,“ opřela se dozadu, „žádnou sovu od komunistů. Rozumíš?“

Pokývnutím zalhal.

Nad kredencí byly tři malované soví portréty; tváře měly odulé jako staří gangsteři a tak jako Rembrandtovy portrétní studie zobrazovaly ptáka z různých úhlů. Soví suvenýry, ozdůbky a obrázky na něj zíraly skoro odevšad. „Sbíráám je. Ani nevím proč,“ pokrčila rameny. „Kdysi dávno mi je lidi začli dávat. A teď je to moje vizitka.“ Za kouřovou clonou se chabě pousmála. „Jak se vlastně jmenuješ?“

„Za tohle vám moc děkuju.“ Chlapec dlouze potáhl z cigarety. „Ale už bych měl jít.“

„Jen klid, holoubku. Zvu tě k sobě, dávám cigaretu. A koukej,“ naklonila k němu krabičku. „Už mám jen dvě. Dokonce jsem si tě nechala brečet v kuchyni. A víš, že brečet v kuchyni nese smůlu, ne? Tak mi aspoň můžeš říct, jak se jmenuješ.“

Civěl na proděravělý plastový ubrus na stole, uvažoval o jméně, které mu dala matka, a pomyšlení na něj ho sráželo na dno. Ne že by neměl svoje jméno rád – jen by ho byl dokázal zahodit do řeky. Přitom ho zahodit nechtěl – jen ten dech, který k němu patřil. Ze všeho, co dostal od matky, bylo jméno koneckonců to jediné, co si dokázal podržet, aniž to zničil.

„Hai,“ zamumlal nezřetelně.

„Háj‘. Když jsem se učila anglicky, vůbec jsem si nemohla zvyknout, že ,háj‘ tady znamená ,ahoj‘. Ale jak se –“

„To je moje jméno.“

„Ty se jmenuješ Ahoj?“

Rozhodl se kývnout. „No.“

„Hm.“ Rozveselila se a napřáhla k němu křivý ukazovák. „Takže se jmenuješ Labas!“

„Cože?“

„Tam, odkud jsem, se ,ahoj‘ řekne labas.“ Přes stůl k němu natáhla ruku. „Těší mě, Labas. Já jsem Grazina. To znamená ,krásná.“ Široce se usmála; mezi žlutými zuby jí čoudila cigareta.

Uchopil teplou ruku se suchou, rozpraskanou kůží. „Těší mě.“

„Teď už víme, kdo je kdo. Takže ty lítáš sem tam, roznášíš lidem balíky a řekl sis, že dneska už toho bylo tak akorát? ‚Mít nervy na pochodu‘ se tomu říká, ne? To má u vás ve firmě asi hodně lidí, ne?“

Hai se podíval na svou bundu s logem UPS. „Aha, vy myslíte...“ začal větu. „Ne, tohle mi dal kamarád. Já nic neroznáším. Ale těch vašich prostěradel je škoda.“

„Ále.“ Mávla nad jeho účastí rukou. „Když žiješ tak dlouho jako já, všechno jsou jen hadry.“

Zadíval se z okna na most, kde ještě před půlhodinou stál. Byl teď temný a na druhý břeh se po něm podélně táhla řada světýlek. „Ještě jednou se omlouvám, že jsem vás tak vylekal. Ale vážně už jsem v pohodě.“

„Neomlouvej se. Když člověk bydlí tak dlouho u mostu, vidí na něm lecjakou šílenost. Jednou ráno na Boží hod se tam překotil celý kontejner kuřat, když tudy projížděl vlak – a ty horní řady popadaly přes zábradlí. Chudinky. Utopily se v klecích. Některé se ale dostaly ven a plavaly. Věřil bys, že kuřata dokážou plavat? Lepší než se nechat sníst, ne?“ Dovolila sama sobě zasmání. „Ale jsem ráda, že z vás, pane Ahoj, se nestalo další kuře v řadě.“

V tu chvíli v jejím výrazu cosi prokmitlo a ona se zarazila a oči jí zabloudily někam těsně za jeho rameno. Otočil se, ale uviděl jen starou ledničku polepenou vystříhanými kupony se zahnědlými zkroucenými okraji. Uvědomil si, že na Grazině je něco divného. Jiskra v jejích očích během hovoru vůbec nemizela, jako by byla zevnitř udržovaná uměle. „Labas,“ naklonila se a řekla tlumeně, „chceš vědět tajemství, jak se zbavit všech trablů, co jich na světě je? Chceš?“

Zamžikal.

„Myslím to vážně. Poslyš – vem ty housky, co visí v pytlíku za tebou, a pojď za mnou. No tak, však tě neukousnou.“

Přešla na druhý konec kuchyně a otevřela dveře na dvořek, kterých si předtím nevšiml. Dovnitř vlétl déšť a jako lehounká mlha se rozprášil po místnosti. Za ním burácela

ze svého koryta řeka. „Pojď, chlapče,“ zavolala na něj zvenčí. „Ukážu ti, co myslím.“

Vzal pytlík housek, vyšel ven a prázdnou hlavu mu zaplnilo šumění vody. Zvažoval, jestli to nevzít rovnou za noseem přes dvorek a do zaječích, ale nohy se odmítly podvolit. Zadní dvorek nebyl vydlážděný a hlína byla posetá zabahněnými trsy trávy. O nějakých pět šest metrů dál, za betonovou náplavkou, jejíž okraj se drolil, tekla řeka. Smrákalo se, ale dvorek byl matně osvětlený sodíkovými lampami z ulice. Grazina se dobelhala doprostřed – jak jí vítr dul do šatů, trochu vrávorala – a mávnutím ho zavolala k sobě.

„Co tu s tímhle budete dělat?“

„Jen sem pojď a ty housky dej na zem. Ne, nejdřív otevři sáček. Ták, a teď je prostě vysyp.“

„Cože?“

„Prostě je vysyp,“ zakřičela přes hukot řeky.

Obrátil pytlík vzhůru nohama a ven se vysypalo asi tucet housek.

„Připraven?“ zeptala se.

Než jí stačil odpovědět, sešlápla jednu z housek do placata. Pak udělala totéž s další a tentokrát v ní otáčela špičkou bačkory a zamačkávala ji do země, až se z ní drolily drobky a rozpadaly se. „Není to senzační?“ Tvář měla radostí celou zardělou. „Teď to zkus ty, Labas,“ chytla ho za ruku a přitáhla ho k sobě. „No tak, jen na nějakou šlápni. Věř mi.“

Přitlačil nohou v ponožce na housku a palcem do ní dloubl.

„Šmarjapanno, ty děláš, jako by to byla přejetá kočka. Dupni na ni pořádně. Ták. A teď ještě víc.“ S rukama na kolenou ho povzbuzovala jako nějaká šílená trenérka. „To je ono! Jo, takhle plnou vahou. Jen ty mrchy zamáčkni.“ Oběma rukama ho popadla za kotník a přitlačila mu chodidlo na housku. Když nohu zvedl, pečivo bylo zanořené v blátě a do vlhkého těsta se jako mřížka vaflovače otiskla látka ponožky. „Nepřemýšlej o tom, jen sešlápni další. Není to prima?“

Rozšlapal další housku a pak další a Grazina ho s dětin-
skou rozjařeností povzbuzovala. Netrvalo dlouho a oba
chodili po houskách, pořád dokolečka. „Vždycky když
mám na duši nějakou chmuru,“ řekla zadýchaně, „prostě
si šlápnu na pár housek a to kouzlo zafunguje.“

Zaryl patu do jedné z posledních housek a širokým ob-
loukem ji protáhl rozblácenou hlínou, až odrotené drobečky
zanechaly na bahně prašný ohon komety. Grazina mu tles-
kala a cosi litevsky křičela.

Dál šlapali a vlhnoucí pečivo se všude kolem nich mě-
nilo v beztvare světlehnědé hroudy. Kdyby člověk jel autem
po druhé straně řeky, viděl by dva lidi, jak jednoho connecti-
cutského večera na konci prvního desetiletí nového století
tančí v kuželu světla pod průtrží mračen, a zapomněl by,
že země je ve válce. Hai sotva popadal dech a jeho smích,
jenž mu zněl cize a jakoby zdaleka, pozvolna umlkl. Připus-
til, že na tom všem přece jen něco je.

Grazina ho pohladila po zádech; brýle jí zbělaly deš-
tům. „Dokázals to, Labas. Na zašlapávání housek máš
talent. U nás doma v Litvě bylo pečivo vzácnost. Museli
jsme jíst i tvrdý nebo plesnivý chleba, dokonce zelený, co
chutnal jak benzín. Teď ho můžem rozmaširovat, kdykoli
se nám zachce,“ začala pěst u slova *rozmaširovat*, „a nikdo
nám nic neudělá. Ale pojď sem, pojď. Teď se musíme po-
modlit, hochu...“ Předklonila se a chytla ho za rameno.
„Kéž nám Hospodin odpustí tento hřích plýtvání,“ začala
a hlas se jí třásl stejně jako kolena, „a kéž také ochraňuje
ty, kdo jsou bez domova, ujímá se sirotka i vdovy, svévol-
ným však mate cestu. Pán neotálí splnit svá zaslíbení, jak
si to někteří vykládají, nýbrž má s námi trpělivost, pro-
tože si nepřeje, aby někdo zahynul, ale chce, aby všichni
dospěli k pokání.“

Díval se na ten ohnutý pahýl ženy, jak se s vlasy připlác-
nutými na spáncích modlí týmž hlasem, který ho předtím
přivábil zpátky na pevnou zem.

„Tak jak ti je, Labas?“ Stáli v kruhu rozdupaného pečiva.
„Krásně,“ mrkl na ni. Vstup na tohle nové, nepředvídatelné území ho vzpružil. „Grazinovsky.“

•••

Probudilo ho houkání vlaku za řekou a hned věděl, že je ráno. Všiml si na háčku na zdi své bundy s logem UPS, pod níž se dělala loužička, a připomněly se mu události minulého večera. Když s Grazinou v dešti rozšlapali housky, nabídla mu při čaji, že může liják přes noc přečkat u ní v prázdném pokoji, a on vděčně přijal. Upadl do hlubokého, bezesného spánku, ale pak ho v časných ranních hodinách probudilo něčí prozpěvování. Jasný, průzračný, houpavě rytmický zpěv, jako hlas vycházející z nějaké veliké, hluboké studny. Byl úplně grogy, ale rozhlédl se, a když v polotmě uviděl na psacím stole dřevěnou figurku sovy, uvědomil si, kde je. Odhrnul deky, vyšel z pokoje a po špičkách se přikradl po koberci předsíně ke Grazininým dveřím. Teprve když se sehnul a přiložil ucho ke dveřím, rozpoznal melodii „Tiché noci“. Zadržel dech. Její hlas byl ztenčený a vysoký jako dívčí, ne ten chraplák mořského vlka z východního bloku, který slyšel předtím. Strčil do dveří a zvětšující se mezera mu vzápětí odhalila Grazinu, jak nehybně leží s očima upřenými na strop. Doširoka rozevřené oči chytaly vlhké světlo z okna a ústa se zrovna propracovávala slovy „jen Boží láska, ta bdí“. Chvíli tam stál a zíral na ni, zároveň vyděšeně i rozpačitě, jako by se dopouštěl něčeho perverzního. „Grazino,“ vypravil ze sebe, ale ona zpívala dál; ostatně by stěží věděl, co dělat, kdyby se probudila. Otřásl se, opatrně dveře zavřel a pak se co nejrychleji vrátil k sobě a přetáhl si deku přes hlavu. Nevěděl, jak dlouho trvalo, než mu její hlas v uších zeslábl, ale nakonec už ho neslyšel a začal dřímat.

Teď ležel v prašném ranním světle a pomalu se vzpamatoval; dole mezitím začala prskat pánev, na níž se něco

smažilo, a vzápětí zabřinkaly hrnce. Přešel ke své bundě, prstem jel dolů po rukávu a zaujatě přitom zkoumal švy. Kdysi patřila jeho kamarádu Noemovi, chlapci, s nímž se seznámil, když ve čtrnácti pracoval na tabákových plantážích zelenajících se po obou stranách řeky, která půlila East Gladness. Ve skutečnosti se nejmenoval Noe, ale Hai mu tak začal říkat týden po jeho smrti. Protože proč by neměli mrtví dostávat nová jména? Copak se neproměňují v nějakou jinakost? Tak jako mnoho dalších chlapců v okrese i Noema to široké zelené údolí spojlo a na Cedar Hillu ze sebe vyplivlo náhrobek velký jako krabice od bot, na nějž se nevešlo nic než jeho jméno. Bylo to jedno z těch přátelství, která přicházejí rychle jako horko v červencovém dni a ještě dlouho po půlnoci vám lepkavě lpí na kůži, když bdíte u sebe v pokoji, větrák rozvívá, co zbylo z vyprahlého dne, a vy si poprvé v životě, do nějž jste sotva nahlédli, uvědomíte, že nikdo není nikdy doopravdy sám. Už to byly dva roky, co na Noemově truhle zatloukli víko, a od té doby měl Hai jeho kurýrskou bundu kolem kostnatých ramen skoro každý den, a když byla v noci obzvlášť zima, dokonce i v posteli. Kůže už se místy trhala a U ve zkratce UPS bylo skoro celé odřené. Ale kůže je kůže, říkal si, i když není vlastní.

Oblékl se a zavázal si tkaničky a pak sáhl do kapsy v podšívce bundy. Pod promáčknutou krabičkou marlborek, papírky od žvýkaček a pár mincemi našel pouzdro na kontaktní čočky. Zatřásl jím u ucha a naslouchal chrastění tabletek, pak si ho strčil do kapsy a vykročil po schodech dolů.

•••

Na talíř se mu svezl dokonale dohněda osmahnutý latke a na kamenině lemované malovanými andílky bez tváře po něm zůstala mastná stopa. Grazina nandala druhý sobě a pak pánev odložila do dřezu, až to tiše zasyčelo.

„To je moje prateta.“ Bradou ukázala na zeď na daguerrotyp zakaboněné ženy s šátkem na hlavě.

„Vypadá mile,“ řekl Hai.

„Měla hrb a zlaté srdce. Ale její muž, to byl sám ďábel, chudinka Agne. Kde ty máš rodinu?“ Bokem se opřela do dveří ledničky a zavřela ji. Zatím spolu to ráno jen nezávazně klábosili, ale teď ucítil v jejím hlase jiný tón.

„Já žádnou rodinu nemám. Jen mámu, za řekou. Ale teď k ní nemůžu.“

„Syn a matka, to snad na rodinu stačí, ne? Proč za ní nemůžeš?“ Postavila před něj misku s baby karotkou, sedla si a začala na stole bezděčně popotahovat plastový ubrus. „Asi mi do toho nic není.“

„Prostě jsem jen pár věcí zvoral.“

„Jako že sis rozbil brejle?“ Uchichtla se nad ulomeným rohem jeho želvovinových obrouček, který byl oblepený páskou.

„Jo, ty to odnesly taky – a spousta dalšího.“ Rozbily se mu v Nové naději, při potyčce, které se ani sám neúčastnil.

Obezřetnými očima si ho od hlavy k patě prohlížela, pak zvedla čajovou konvičku s obrázkem sovy a oběma jim nalila. Napil se a hřbetem ruky si utřel rty. Nikdy předtím nepoužíval podšálek a to, jak o něj hrníček po každém loknutí tlumeně břinkl, mu přinášelo zvláštní uspokojení. „V noci jsem vás slyšel zpívat tu vánoční písničku,“ prohodil s chťenou nenuceností. „Tichá noc‘ to byla, ne? Máte krásný hlas.“

Střelila po něm nechápavým pohledem. „Nedělej si leg-raci, Labas. Kdepak já a zpěvačka. Jako malá jsem zpívala na kůru, ale pak mi vyndali mandle a tím to skončilo – kaput. Kdyby tady někdo zpíval, slyšela bych to. Uši mi slouží dobře.“ Zatahala se za ucho. „Jako z gumy, po tátovi. Za mokřinami jsou kojoti, to museli být oni.“ Kývla směrem přes ulici. „Když prší, jako by do nich vjel řas.“

Přece se mu to celé nezdálo – i když ten člověk v Nové naději ho upozorňoval, že až odejde a začne zase žít v běžném prostředí, bude mít noční můry.

Ukázala na misku s karotkami. „Ty jsou pro tebe. Sněž to.“

Hai si ukousl a pak vzal do ruky vidličku. Chtěl ochutnat bramborový latke.

„Ne, nejdřív tu karotku. Prosím.“ Nůž a vidličku nechala po stranách talíře a s papírovým ubrouskem pod bradou se k němu naklonila. „Záleží na tom.“

Dojedl karotku, pak si vzal z misky další a celou si ji strčil do pusy.

„Udělájí ti dobře, věř mi.“ Řízla do bramboráku, jako by to byl steak, a začala jíst.

„Jsou zdravý na oči, ne?“

„To je lež, co za války šířila armáda, aby zakamuflovali, že používají prvotřídní radary. Mrkve,“ pro větší působivost udělala odmlku, „dávají člověku vůli žít.“

Ukousl si bramboráku; byl bez chybičky, na okrajích křupavý, solený tak akorát a jemně přikořeněný nějakými bylinkami, které nerozpoznal. „Co tím myslíte?“

„Je to kořenová zelenina. A kořeny zahánějí smutek.“ Vzala z misky jednu mrkvičku a karotka pod kuchyňskou žárovkou zazářila matným leskem. „Mrkve vyrostou jasně oranžové, protože je pod zemí taková tma. Dělájí si vlastní světlo, protože slunce tak hluboko nedosáhne – jako ty ryby v oceánu, co svítí jen tak z ničeho. Takže když ji sníš, vtáhneš do sebe tu její vůli růst nahoru. K nebi.“ Jemně mrkvičku zastrčila zpátky, jako by to byl miniaturní človíček. „Slyšels někdy, že by králíci skákali z mostu?“ mrkla na něj. „Ovšemže ne. To proto, že mají v sobě tohle světlo.“

Nikdy předtím tuhle teorii neslyšel, ale z nějakého důvodu mu dávala smysl.

„Když přijde smutnění na mě, většinou v únoru, uvařím si rendlík mrkviček a namáčím je v medu. Když mi umřel muž, šest měsíců jsem nejedla nic než mrkve a hádej, co se stalo.“ Nožem od másla si ukázala na oko. „Ani slzička. Víc účinkují zasyrova, jenže já v jednadevadesátém přišla o stoličky. Za Bushe staršího, s tím holt nic nenaděláš.“

„Kdy umřel? Váš muž.“

„Kdy lidi umírají?“ pokrčila rameny. „Když jim Bůh ukáže palec nahoru.“

Když mu z čaje zbýval už jen hořký kal u dna, Grazina ztichla. Něco v kuchyni tikalo. Pohlédli si do očí, ona pohled odvrátila a vzápětí se na něj zadívala znovu a jako by měla něco na jazyku – ale jen si pro sebe něco zamumlala litevsky a zavrtěla hlavou. Dolil čaj, aby ticho něčím zaplnil. Uvědomil si, že kuchyň je jasně osvětlená, jen když jsou otevřené dveře na dvorek. Když teď bylo zavřeno, zavládlo vevnitř šeré bezčasí jako v bunkru.

„Poslyš,“ přejela si jazykem po zubech jako kartáčkem, „dům je to starý a rozpadá se, ale je tady kotel na naftu, co se plní každý druhý pátek v měsíci, a ten to tady vytápí až až. V koupelně protýká strop, ale je to nad vanou, tak na tom nesejde, ne?“ Pokrčila rameny. „Pračku ani sušičku tady nemám, ale prádlo se dá prát ve vaně a pak pověsit na šňůru. A budeš mi muset pomáhat nosit nákupy, nastrožovat pastičky na myši a občas nějakou tu chudinku vyhodit do řeky.“

„Počkat.“ Postavil hrnek na stůl. „O čem to mluvíte?“

„Nebudeš muset platit činži a můžeš bydlet v Linině starém pokoji – to je moje dcera. Tam, co jsi spal na dnešek. Se mnou se vyjde snadno. Jen potřebuju, aby mi někdo pomáhal brát vitaminy. A prostě...“ Ohmatávala časopisy na stole. „Ráda bych tady někoho měla. Letos mi bude dvaosmdesát, to víš, a...“ Nedokončila větu, sklopila oči a zadívala se jinam.

„Vy chcete, abych tady zůstal?“ Zkoumavě se jí zahleděl do tváře a pak na sovy za ní.

Zvedla ruku. „Nejdřív poslouchej, ano?“ Začala mu vykládat o pečovatelce jménem Janet, která bydlela s ní a byla hrazená z pojištění. Přidělili ji Grazině, když v polovině schodů do patra upadla, skutálela se dolů a skončila na pohotovosti v hartfordské nemocnici. Jenže pak si Janet vzala nějakého

motorkáře, odfrčela na harleyi do Nového Mexika a už ji nikdo nikdy neviděl. A Grazina teď měla oficiálně zažádáno o novou stálou pečovatelku, což v těchhle končinách znamenalo, že může na čekací listině strávit měsíce nebo i roky.

Hubbard Street, jak mu Grazina vysvětlila vzápětí, se v okolí přezdívalo Ďáblovo podpaží, protože se tu kdysi v osmaosmdesátém z nákladní lodi připlouvající z Buffala vylily do moře tuny metam-sodíku. Jedovatý kal pak prosákl do půdy a do potrubí natolik, že město zaplatilo obyvatelům přesídlení. Do roka tu zůstali jen squatteři hřející se u obrovských vater ve vybrakovaných obývacích. Armádní ženisté to tu začali bourat, ale když po zkratu elektrického vedení vypukl požár a obnažil azbest ve zdech, nechali domy být. Už se nevrátili. Na březích řeky se během let objevovaly tábory bezdomovců, ale byla tu moc velká zima a půda byla příliš zdevastovaná, než aby tu vydržely delší dobu. Grazina s manželem odejít odmítli – svých dvou pater biologického rizika, vrávorajících nad řekou, se nehodlali vzdát. „Všecko, co jsme prožili, je tady. Vždyť v tomhle obýváku jsem se krucinál vdávala. Copak to šlo, odejít odsud?“ Rozhodila rukama. „No nic, pak sem přijela ta nová ošetřovatelka – to bylo hned po Janet – viděla jsem, jak vyjela támhle po silnici a tam zastavila. Někam volá tím malým telefonem a pak to otočí a drandí si to zase zpátky. Už se tu neukázala. Bydlet se starou paní v téhle díře, do toho se nechce nikomu. Teď jsem zpátky na seznamu a bůhví, jak dlouho to tentokrát bude trvat.“ Opřela se předloktím o stůl, naklonila se k němu a ztišila hlas: „Podívej, jestli vážně nemáš kam jít, jak jsi říkal, můžeš tady zůstat, jak dlouho chceš. Aby ses dal dohromady. Ale nechci, abys mě bral jako nějakou charitu, kapišto? Už jsem to tady zvládala sama dost dlouho. A ty máš pořád mámu, ne? Možná za ní potřebuješ zajít a udobřit se.“ Lokla si čaje a přes okraj hrnku ho pozorovala. „Syn by se měl udobřit s matkou, to má přednost před vším ostatním.“

Poslouchal a pod vahou její nabídky bezděčně nakláněl hlavu ke straně. Ale ještě než domluvila, věděl, že ji přijme. Nikdy koneckonců neodmítl nic, co mu dávali zadarmo – a právě proto skončil tam, kde je teď.

„Asi se ti moc nechce bydlet s pošahanou soví bábou, co?“ Nervózně se uchichtla.

Hai zamžoural, zaklonil se na židli a ta zavrzala. „Určitě to chcete?“

Přes brýle přikývla.

Natáhl obě paže a vzal ji za ruku; překvapilo ho, jak se mu ulevilo. „Ale jen než se zas postavím na nohy, ano? Pak ode mě budete mít pokoj.“

Jak to dokáže, neměl tušení, ale tou stezičkou, která se před ním otevřela, stálo za to se dát – ta úzká stružka alespoň někam ústí.

Grazina sklonila hlavu a vlasy jí spadly přes Haiovy paže na umaštěný talíř. Když vzhledla, měla brýle nakřivo a v očích jí stály slzy. „Budeme dobří partáci, že ano. S tím, co nám Pánbůh nadělil, nějak vyjdeme.“ Vydechla, zapálila poslední dvě cigarety a jednu mu podala. „Věříš v Boha, hochu?“

Dlouze potáhl a zamyslel se. „Občas se asi někde ukáže.“

„Ale ďábel se činí víc,“ zachechtala se a skrz kouřovou clonu na něj mrkl její chybějící přední zub.

3

Z dnů se zanedlouho staly týdny a ti dva, kteří spolu neměli nic společného, se v Hubbard Street postupně šžili v ustáleném denním rytmu. Haiiovým hlavním úkolem bylo zajistit, aby Grazina brala vitaminy, jak mu to na začátku říkala, jenže se ukázalo, že její „vitaminy“ jsou v plastové vaničce plné lahviček s léky na předpis. „To mám na mozek,“ ukázala si na hlavu.

Ve vaničce byl nepořádek, byly tam sáčky z lékárny s vybledlým potiskem, zmuchlaný papír splený napolo rozteklými pastilkami na kašel, účtenky se zahnědlými okraji a mezi plnými lékovkami se tam povalovaly i prázdné. Hai dal dohromady předpisy a tabletky roztřídil do růžového organizéru s přihrádkami označenými názvy dnů v týdnu. Musel se kvůli tomu naučit nazpaměť tvary a velikosti všech třinácti pilulek. Každý den potřebovala brát tři gabapentiny na skřípnuté nervy v bederní páteři, jeden lipitor na cholesterol, jeden zoloft, dva aricepty a dvě namendy na zlepšení kognitivních schopností, jeden paroxetin, což bylo antidepresivum pomáhající i proti halucinacím, dva lisinopriily na tlak a ráno k snídani tabletku vápníku.

Z lékařských zpráv, které vytáhl z hnědé složky v šuplíku kredence, zjistil, že Grazině v létě roku 2004, tedy skoro před pěti lety, zjistili středně pokročilou demenci způsobenou degenerací čelního mozkového laloku. Také se dověděl, že při vynechání jedné dávky ariceptu vzniká riziko

„klasické ataky“: ztráta ponětí o čase, podráždění, paranoia, velikášství, a dokonce bezdůvodný a náhlý záchvat zuřivosti.

I tak ty první týdny nějak absolvovali, pohroužení v apatickém plynutí času, a zimprovizovali během nich cosi jako společný život. Jako většina lidí i oni trávili den u kabelovky v obývacím pokoji. Grazina měla obzvláště ráda *Kancl*, i když si ho často pletla se zprávami, protože zblízka zabírané pracovní pohovory s protagonisty v obleku a kravatě připomínaly zpravodajské relace. Po chvíli se na Haie vždycky obrátila a zeptala se: „Kdy bude počasí, Labas?“ Když při jiné příležitosti v televizní show *Cena* je správná někdo hádal cenu knihovničky, pokračovala výčtem domácího zařízení, o jakém on, který vyrostl v sociálním bydlení s nábytkem od Armády spásy, nikdy neslyšel. „Plyšové sofa s prachovou vycpávkou 90 dolarů, kredenc z bílého dubu 145 dolarů, ručně vyřezávaný divan 340 dolarů.“ Recitovala ten seznam, jako by se modlila růženec, dokonce i během pauzy na reklamy.

Když se chtěl tu a tam ujistit, že jí mozek funguje tak, jak má, zeptal se jí, kdo je prezident. Stejnou otázku kdysi dával bà ngoài, své babičce, která už teď byla několik let po smrti, vždycky když měla záchvat schizofrenie. Napouštěl třeba vodu do vany na praní, při tom si uvědomil, že Grazina je trochu moc dlouho zticha, a tak vodu zavřel, šel ke schodům a houkl na ni: „Grazino! Kdo je prezident?“

„Ježíši!“ křikla nahoru nadurděně. „Obama!“

„OK, v pořádku, děkuju.“

Další jeho povinností bylo dvakrát týdně zaběhnout přes řeku do krámu nakoupit. Když tam šel poprvé, sledovala ho z okna po celou dobu, co přecházel železniční most, pro případ, že by ho snad znova napadlo udělat nějakou hloupost. Nejradši měla jednu mraženou hotovku od značky Stouffer, karbanátek z mletého hovězího s omáčkou. V maličké přihrádce k němu přidávali hnědou tekutinu, která se při

ohřevu v mikrovlnce během třetí minuty zdrcla na brownie. Na kartu se sociálními dávkami jí chodilo dost na to, aby si tyhle hotovky mohli dovolit tak třikrát týdně. Říkal si, jak asi vypadá, když uhání přes most, přes rameno pytel na odpadky plný mražených jídel, a z okna na něj každých pár minut pořvává stará paní, že v dohledu není žádný vlak. On sám ujížděl na křehkých kapsičkách plněných džemem nebo krémem – kupoval si je v baleních po osmačtyřiceti kusech, skladoval je u sebe v pokoji a namísto opékání v toasteru si je namáčel do instantní kávy.

Začátkem druhého týdne už uměl lépe číst řeč jejího těla, dokonce i změny v tónu hlasu. Když si třeba začala povídat s obrázkem Panny Marie pověšeným v jídelně nebo se najednou rozhodla obcházet po domě a strkala si do kapes figurky sov, vzali si další dávku trochu dřív. Ukázal jí také, jak používat mikrovlnku a jak přenastavit antény na staré televizi, když zlobí obraz, dokonce jí vysvětlil, který knoflík na dálkovém ovladači je který – což všechno zapomněla dřív, než ten den ohlásili večerní zprávy. Zjistil, že při demenci se mysl podobá oněm magnetickým kreslicím tabulkám, s nimiž si jako dítě hrával – stačí jeden pohyb a rozplyne se do šedé, přízračné neurčitosti. Nebo, což je horší, se snaží zaplnit mezery tím, že kreslí svoje vlastní obrázky, jako když ho před několika dny probudil živý hovor, který k němu doléhal z přízemí. Podle jeho nokie bylo 4:53. V boxerkách sešel po schodech – dům byl v tu časnou hodinu celý promodralý a vymrzlý – a našel Grazinu, jak si v kuchyni povídá se zastrčenou židlí. Když ho uviděla, ukázala na ni a řekla: „Buď tak hodný, Labas, a udělej tady návštěvě čaj. Tahleta milá holčička k nám přišla až ze Schenectady, věřil bys tomu?“

V tiché panice ji uložil zpátky do postele. „Přijď zas, až bude tatínkovi líp, ano?“ zavolala přes rameno, když zhasínal.

Jindy se nahoře sprchoval, a když sešel dolů, uviděl na všech možných odkládacích plochách v maličké kuchyni

vychládat šest podnosů s čerstvě upečenými zelnými rolkami. Na židli proti oknu zhrouceně seděla zpocená Grazina a těžce dýchala. „Co se děje, Labas?“ zeptala se vyděšená sama sebou a ani nezvedla oči. „Co jsem to udělala?“

„Máte hlad, nebo co je?“ zeptal se přitrouble.

„To kvůli Lině, kvůli mojí dceři. Ona volala,“ zalomila rukama. „Prý dojde na večeri. Říkala, že už konečně přestala nasávat a vrátila se jí chuť k jídlu. Udělala jsem toho dost? Lina je chytrá holka.“ Provinile se po Haiovi podívala. „Učí Mexičany angličtinu. Dole v Texasu, v Pleasantonu.“

„A to přijela z takové dálky jen na vaše zelí? To se jí musí strašně stýskat.“

Grazina přikývla. „Támhleto je ona.“ Ukázala na kredenc, kde byla v hloučku sovích figurek vidět sépiová fotografie rozesmáté dívky s culíkem. „Ten den zrovna vyhrála soutěž pátých tříd v pravopise.“

Hai jí položil ruku na rameno a nechal ji tam, dokud se jí nezklidnil dech. Pomohl jí uklidit, zelnými rolkami naplnil veškeré plastové piksly na potraviny, které našel, a nastrkal je všechny do ledničky a mrazáku. Pak ji vzal za ruku, jak se to naučil se svou bà ngoai. Pokaždé, když uviděla, jak na ni ze stropu nebo z praskliny v dlaždicích pod nohama vylézá had, vzal ji za ruku a nehty jí škrabal do dlaně, dokud had nezalezl zpátky do trhliny v jejím mozku a půda se za ním nezavřela jako sešitá řezná rána. Když jí Hai škrábal dlaň, Grazina se pomalu uklidnila a společně pak vyšli nahoru, pomalu, schod po schodu. „V poledne už tu Lina bude,“ řekl nakonec.

Obrátila k němu tvář přepůlenou mostními světly a bezvýrazně opáčila: „Nebude. Ta ožrala sem vůbec nejezdí.“

•••

Jednou ráno si při snídani četl *Jatka č. 5*, jejichž výtisk našel ve svém pokoji přivřený do zásuvky psacího stolu. Ukázalo se, že ho tam nechal Grazinin manžel, když knihu překládal

do litevštiny. Strávil na tom víc než deset let a nakonec překlad nedokončil.

Grazina odložila číslo *Města a venkova* z jara roku 1992. „Přečti mi začátek, Labas, prosím.“

Četl prvních pár odstavců z příběhu muže, který si prošel válkou a teď prochází zpustošeným terénem vlastní mysli. Když skončil, zpod brýlí se na něj podívala a řekla jen: „No dobře. Tak dobře.“ Právě se o knize chystal něco říct, když vtom na zdi za ním začaly odbíjet hodiny, z dvířek vystřelila dřevěná sova a začala pokyvovat hlavou do rytmu krákoravé melodie, jež se v polámaném mechanismu točila pořád dokola. Grazině se rozsvítilo v očích. „Á, 6:43, přesně v tenhle čas Stalin dobyl Vilnius.“ Pokřičovala se, zavřela oči a polohlasem odříkala modlitbu.

Právě v takových chvílích si říkal, že tenhle nový život, dalo-li se to tak nazvat, není až tak špatný. Že přece může počkat, dokud se něco na cestě před ním nezvedne, jako ta mlha, která každé ráno před jeho okny stoupala vzhůru nad řeku a odhalovala pod sebou to, co tam bylo odjakživa. Jenže se mýlil.

Jednoho dne narazil na dně kuchyňské zásuvky mezi prošlými slevovými kupony a vybitými bateriemi na zaprášenou lékovku z jiné lékárny. Zvedl ji, a když mu světlo odhalilo etiketu, naděje, které si celou tu dobu dělal, ačkoli to skrýval i sám před sebou, se naplnily. Ne, nebyl to kodein ani oxík, ba ani pomalu účinkující percocet, který se dá rozdrtit a šňupat, ale šedesátitabletové balení dilauididu, z poloviny plné a předeepsané Grazininu manželovi Jonasovi. Prošlo 16. března roku 2006, ale lepší něco nežli nic. Grazina k němu popošla a přes brýle se na lékovku podívala. „No jistě. To bral, když mu operovali kýlu,“ povzdechla si. „Byl tak rád, že zas může jezdit na kole. Kolo měl Jonas hrozně rád.“

Jakmile se otočila jinam, strčil si lékovku do kapsy. Je-li tu jedna, určitě budou i další.

Tu noc lilo jako z konve, proudy vody bubnovaly na okna v patře a vrhaly křivé stíny do pokoje, kde na podlaze ležel na matraci Hai a mžoural do tmy. Dub venku ozářil blesk a opláchl mu zkroucené větve doběla, zatímco po střeše a do okapů se valila v širokých pásech voda a vylévala se dole na štěrkovou příjezdovou cestu. Podruhé práskl hrom tak silně, že ho Hai cítil vibrovat v pružinách matrace, a právě tehdy začala Grazina křičet.

Její hlas probodával tenké stěny pekelnou kombinací jódlování a vytí – znělo to, jako by někdo v pádu svištěl vzduchem, aniž kdy dopadl na zem. Hai si přitáhl kolena k bradě a doufal, že Grazina znovu usne. Už nějakou dobu to čekal, věděl, že přijde noc, kdy jim všechny léky, všechny ty tabletky vymyšlené ve farmaceutických laboratořích v Indianě a vyrobené v Číně, vypovědí službu. Ale na tohle ohlušující nekonečno bezmyslenkovitých jeskyní mysli připravený nebyl.

Když hřmění načas ustalo, zakvílela znovu, tentokrát hlasitěji. Kulatá skleněná klika na jejích dveřích sebou začala cukat a brzy nato už Grazina vláčela těžké nohy chodbou k jeho pokoji a drhla chodidly o tvrdé dřevo podlahy. Před dveřmi se zastavila; za červotočivým dřevem bylo slyšet její chraptivé oddechování. Ve snaze se zklidnit si přitiskl pěst na ústa a v tu chvíli se dveře otevřely a Grazinin robustní stín se skácel hned vedle matrace. Hai ucítil smaženou cibuli a spolu s ní vůni mátového olejíčku, který si před spaním dávala na vlasy. Po dopadu ze sebe vydala chrochtavý zvuk a snažila se na podlaze vzepřít. Prudce odhrnul deku a v dřepu se nad ní sklonil. Další záblesk vrhl do pokoje stín dubu a on rozeznal chumáč vlasů v Grazinině týle. Zavolal na ni a chytl ji za předloktí, kluzké jako větev vytažená z letního rybníka. Za silnicí vřískali do noci kojoti vyplašení bouřkou.

„Hej, haló. Slyšíte mě? Co se děje?“ Popadl ji za ramena, zatřásl jí a měl pocit, že přikývla. „No dobře, jen klid. Kdo je prezident? Kdo je prezident?“

S vytržštěným očima zamumlala pár zmrzačených slov. Mluvil jí do otevřených úst jako do studny a každá slabika byla jako uzel na záchytném laně, které jí spouštěl dolů. Jenže tak jako jeho babičku i ji mozek katapultoval kamsi daleko od místa, kde seděli.

„Já vám nerozumím,“ řekl. „Musíte to zkusit anglicky, ano?“

Přitáhla si ho za týl a přitiskla mu ústa k uchu – jenže ze rtů se jí řinula jen další nesrozumitelná litévština.

„Ne, anglicky,“ domlouval jí mírně. „Jsme v Americe, ano?“

Nakonec zamrkala a potřásla hlavou, aby v ní jeden jazyk uvolnil místo druhému. „Bratr,“ vykřikla v angličtině. „Vytáhněte ho, prosím.“ Popadla ho za límeček trička a natrhla ho. „Prosím, pane vojáku. Můj bratříček je pořád uvnitř.“ Ukázala na něco opodál a tma její paži hned pohltila. Tvář jí osvětlovala slabá zář z ulice, zelené oči v ní byly jasné a doširoka rozevřené a upíraly se na nějaký bod před nimi.

„To je jen psací stůl,“ přemlouval ji. „No tak.“

„Ne, to je Kristof.“ Vrhla se před sebe. „Vidím jeho nohy.“

„Přísahám, že nikdo jiný než my dva tady není.“ Objal ji kolem pasu a tělem jí zaclonil výhled na hrůzy, které zřejmě viděla. „Vaše tělo je tady, v roce 2009. Jen do něj musíte vejít. Dokážete to?“ Zatřásl jí a doufal, že jí tak bratr zmizí z očí, ale ona si dál vedla svou a po bradě jí stékaly slzy a nudle. Otřel jí obličej svou košilí, ale jen to všechno ještě víc rozmazal; po tváři se jí teď napříč táhl dlouhý šrám hle-
nu odrážející slabé světlo zvenčí.

Květovaná noční košile jí v tom zmatku sklouzla po klíčních kostech a obnažila hrud. Těžkou šíjí mu spočívala na pravače, touhle rukou tedy na okraj výstřihu nedosáhl. Povytláhl jí košili levačkou, palcem a ukazováčkem k sobě